

Beležništvo v Norveški.

Spisal dr. Vladimir Pappafava, odvetnik v Zadru.

Beležniški poklic v Norveški, ki se ni izpremenil dolgo vrsto let, kar se tiče svojega bistvenega sestavka bodisi v svoji organizaciji, bodisi v obsegu svojega področja, ni še doslej urejen niti po naročitem zakonu, niti po kaki posebni naredbi.

V Norveškem zakoniku kralja Kristijana V. z dne 15. aprila 1687. l. nahajajo se le nekatere določbe gledé beležniških posel. Tako izrečeno je n. pr. v knjigi I., pogl. VIII. čl. 2., da se morajo beležniška opravila vpisovati v posebni register. V knjigi V., pogl. XIII. čl. 11. odrejeno je, da se mora v krajih, v katerih so nameščeni posebni beležniki, dajati napravljati menične proteste le po javnem beležniku (notarius publicus); — a kjer takega ni, po mestnem i občinskem pisarji,¹⁾ ali pa po dveh pravnikih.

Pozneje ukazalo se je z naredbo z dne 31. januarija 1738. l. gledé pristojbin, ki se morajo plačevati za beležniško službo, da mora v krajih, kjer ne posluje noben notarius publicus, opravljati njegove posle mestni i občinski pisar; — v jednom pravilniku o pristojbinah z dne 11. junija 1788. l. nahaja se tudi predpis, da je primoran tudi „Lorenskriver“ (sodnik na deželi) v vsem okraji poslovati kot notarius publicus. Pozneje naložili so se pa v obče posli mestnega pisarja mestnemu sodniku (Stadtvoigt). Tako se torej v obče nahaja, da opravljajo v kraljevini Norveški mestni sodniki ob jednom tudi notarski poklic.

Vender pa obstoje za nekatera mesta izjeme. V Kristijaniji opravlja notarske zadeve sicer mestni vogt (Stadtvoigt), — a ta tu ni ob jednom tudi mestni sodnik. V Drammenu oskrbljuje je mestni poglavar (magistrat). V Kristianssandu je pa to zadeva mestnega in občinskega pisarja, kateri tudi tu ne posluje ob jednom kot sodnik.

¹⁾ Ali kakor so ga imenovali Nemci „Stadt- und Rathhausschreiber“.

V kraljevini Norveški torej ne more biti govora o beležniškem stanu, kateri bi bil za to posebej ustanovljen.

Svrha beležniškega poklica je, da daje občinstvu priliko, da more sklepati pravna opravila ter sestavljati pravna pisma, koja mu jamčijo gotove pravice ali pa ga opraščajo nekih dolžnostij na tak način, da dokazuje uže pojedini spis sam povsem polnoverno, da se je pridobila dotična pravica, oziroma oprostitev. Posvedočba, katero je izdal beležnik, ima v sebi dokaz, da je vse to, kar je posvedočil, istinita resnica.

Običajno je notarius publicus pooblaščen, da izdaja posvedočbe, katere so polnoverne in služijo v dokaz vsega, kar je na zahtevanje stranke po lastnem prepričanju konstatoval ali pa poizvedel. V teh mejah pa določiti natančneje obseg beležniškega delokroga je težko — posebno, če se hoče dognati, o katerih rečeh se mu dovoljuje izdajati polnoverne posvedočbe; dalje katere vrste izjav v gotovem poslu, ali koje bi obsegale določbe gledé posebnih pravic, — kakor tudi katera vrsta pogodeb, oporok, priznanj, preklicev, a nad vse odgovorov, s katerimi bi kdo odbil zakonito učinjeno ponudbo, postanejo pravoveljavni le takrat, če so sestavljeni pred javnim beležnikom, postanejo le na ta način neizpodbojna fakta, kojim ni treba drugih dokazov.

S tem se torej uredi po poslu družega človeka kaka zadeva na način, da je ravno tako verojetna, kakor če bi jo dotičnik potrdil s svojo prisego pred sodiščem.

Redno pa vender ne sme notarius publicus vsprejemati izjav, ki se tičejo oseb, ki niso navzoče, kajti s tem bi se moglo seči v upravičene interese tretjih oseb, če bi se učinila pred beležnikom izjava tičoča se njihovih pravic, — a one ne bi bile navzoče, niti bi ne mogle vplivati na obliko in vsebino takovih izjav.

Akoravno se torej ne sme smatrati izjava brezpogojno enako svedočbi pred sodiščem, dokler je storjena le pred javnim beležnikom, vender ostane taka izjava obvezna toliko v moralnem pogledu, kolikor v oziru na kazen za onega, ki jo je izustil.

Radi tega se je dognalo načelo, da se more vsprejeti interinalna izjava le takrat, kadar je poseben razlog, da se učini to opravilo pred javnim beležnikom, — tako n. pr. če bi svedok umiral, ali kadar bi se bilo bati, da se izgubi nestalno dokazno

sredstvo, obstoječe v nezapriseženi izjavi, če se ne utrdi pred beležnikom

Beležnikova oblast, da konstatuje, kar se dogovarja v njegovi navzočnosti, ni omejena le na to, da posvedoči to, kar mu je kdo rekel, — nasprotno pooblaščen je, da posvedoči gledé vsacega pojedinega čina, o katerem se je na poziv stranke mogel uveriti, — kako se je tak čin vršil faktično. Gledé onih činov pa se smatra ponavadno pričo, koje je opazil le slučajno. Jednaka so presojanja in mnenja, izustena izven njegovega beležniškega delokroga, kedar se ne tičejo takih okolnostij, za katere zadošča razum priprostih in navadnih svedokov, četudi se dožene njihova istinitost.

Notarius publicus pa uživa poleg tega tudi polnovernost kot tolmač, kot prelagatelj gledé vseh jezikov, o katerih more dokazati, da so mu dovolj poznati. —

Redno smejo se meščanje posluževati beležnika, ali ne, kakor jim je drago, dá celo večji del raznih opravil sklepa se v Norveški brez njegove pripomoči. V nekaterih slučajih pa je njegovo posredovanje ukazano po kategoričnih zakonitih odredbah. — Pred vsem dogaja se to pri menično-pravnih protestih katere vrste koli (menični zakon z dne 7. majnika 1800, § 81.). Istotako dokazati mora v mestih upnik, ki želi, da se postavi imovina njegovega dolžnika pod konkurzno administracijo, — da je zaman tirjal plačilo po javnem beležniku (zakon o konkurzu in konkurznem postopku z dne 6. junija 1863, § 5.) Na deželi dovoljeno je, da se zgodi poziv potom „Sternevidner-jev“ (zapriseženih sodnih biričev).

Dalje je nekoliko slučajev, v katerih je pripomoč beležnikov zaukazana — ne samo, da se utrdi dokaz, temveč da se ustanovi nekaka kontrola; tako določuje n. pr. § 20. pomorskega zakonika z dne 24. marcija 1860, da mora glavar (kapitan) ladje, kedar se je pripetila nesreča ali pomorska škoda, katera bi mogla biti povod zahtevam za odškodnino ali sploh kaki drugi odgovornosti, dati pred javnim beležnikom interinalno izjavo ali interinalni protest, — to pa v prvi luki, v kateri ladja pristane. Istotako mora ladjini glavar po smislu §-a 23. pomorskega zakona — baš kedar ne bi točno vedel, se je-li dogodila pomorska škoda, v 24. urah pustiti narediti pomorski protest po beležniku radi sigur-

nosti za slučaj, da bi se pozneje našlo, da je ladja trpela kako havarijo. — Vrh tega so tudi naredbe, vsled katerih se more vršiti sklepanje zakona med osebama različnih veroizpovedanj ali med nekristijancema pred javnim beležnikom.

Beležniške pripomoči poslužujejo se sploh pred vsem v slučajih, če se hoče ustanoviti dokaz, kateri hoče stranka rabiti v inozemstvu.

Dovoljeno je pa strankam, da se poslužujejo bodisi posredovanja beležnika ali pa sodnih biričev pri vročevanji sodnih spisov in prijav o sodnih pozivih, razsodeb, kakor tudi poravnav, sklenjenih pri sodiščih ali pred mirovnim sodnikom. Vender se pa te posle splošno izročuje sodnim biričem.

Vsa beležniška opravila vpisovati se morajo v poseben register, potrjen po predstojni oblasti. Vender se vanj ne vpisujejo listine, od kojih so se napravili prepisi, kakor tudi ne poverjenja podpisov. Beležniške listine podpisuje beležnik — oziroma, kdor opravlja v dotičnem kraji beležniška opravila, — ter jim pritisne svoj uradni pečat. Vrh tega podpisan mora biti še jeden beležniški svedok, katerega je pozval isti beležnik, naj bode priča. V slučajih sklepanja ženitnih pogodeb pred javnim beležnikom sestaviti mora beležnik (ako sta zaročenca kristijana raznih veroizpovedanj) listino, v kateri se izjavita soprojoma (§ 6. zakona z dne 16. julija 1845, — gledé oseb, ki so sicer kristjanske vere, ki pa ne pripadajo državnim cerkvi). Ako pa nista oba zaročenca kristijana ali pa vsaj jeden ne, potem morata izreči pred javnim beležnikom svoj namen, sklepati zakon mej sabo, na kar ju beležnik proglasi soprojoma (zakon z dne 22. junija 1883 o sklepanji zakona mej osebami nepripadajočimi kristijanskim cerkvam). Pri sklepanji takih pogodeb držati se mora formulara natančno določenega po kraljevi resoluciji z dne 10. oktobra 1863; potem uvrsti se v notarski register izjava o činu, ki se je dogodil, katero podpišeta nova soprojoma.

Kakor se je uže na drugem mestu povedalo, morajo se napravljati menični protesti po javnih beležnikih. Ako pa ne bi bilo mogoče, za časa dobiti beležniškega posredovalca, more se dati napraviti protest tudi po dveh sodnih odposlancih ali pa v slučajih potrebe po dveh drugih pravnikih. Tak protest pa se mora — da obdrži svojo veljavo — v sedmih dneh pokazati javnemu

beležniku v to svrhu, da ga uvrsti v svoj register in tam priloži (§ 10. zakona z dné 17. junija 1880 o sodnem postopanju v meničnih poslih.) —

Beležniki napravljajo svoje spise na papirji, na katerem je utiskan kolek v vrednosti jedne krone. Za njihovo poslovanje plačevati je navadno pet kron, in to za vsak posel. Za pomorski protest po §-u 20. pom. zak. plačuje se pristojbina osmih kron, za navadni protest po §-u 23. pa po štiri krone. Za menične proteste plačuje se ali štiri ali šest ali osem kron po visokosti zneska. Za sestavo oporoke plača se osem kron. Vse te pristojbine pa gredo v državno blagajno, v kolikor je opravljajo osebe, imenovane pred 1. januvarijem 1873.

Permamentni odsek za posvetovanja o civ. postopniku o meji pristojnosti med okrajnimi sodišči in sodnimi dvori.

Znano je, da vladni načrt zakona o sodnosti in pristojnosti sodišč določa za mejo med pristojnostjo sodnih dvorov in ono okrajnih sodišč svoto 1000 gld.

Permamentni odsek pa je v svoji seji z dne 20. septembra t. l. na predlog referenta dra. Baernreitherja per vota paria dremta vsprejel za mejo svoto 500 gld. Znamenito je, da so člani odseka iz poljskega kluba glasovali vsi za referentov predlog in, ker je tudi načelnik odseka dr. grof Pininski dirimoval za ta predlog, da so ti odločili v tem spornem vprašanji. Pravosodni minister, kakor tudi sekcijski načelnik dr. vit. Krall kot vladni zastopnik naglašala sta, da bode v tem slučaju potreba pomnožiti osobje sodnih dvorov, a da vlada vsled novega postopka pač namerava izdatno pomnožiti konceptno osobje okrajnih sodišč, ne pa tudi onega sodnih dvorov. Dr. grof Pininski odgovarjal je, da tu oziri na finance nikakor ne smejo priti v poštev, da v manjših pravadah sme biti merodajna hitrost postopanja, v večjih pa nikakor ne. Vsprejel pa se je v tej seji tudi posredovalni predlog dra. Nitsche-ja, glaseč se: „Vse prošnje in tožbe za